

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr. če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

V Ljubljani, 19. decembra.

Grofa Taaffe-ja uže več nego triletna vlada nam do sedaj še nij dala povoda, da bi se morali pritoževati zaradi njene prevelike darežljivosti in naklonjenosti. Res je sicer, da imamo v Kranjskeji zabeležiti nekoliko prememb, da so se odstranile nekatere našim težnjam strastno protivne osebe, a odvažne politične pridobitve, ki bi osigurale našo narodnost, še nismo sneli z visocega klina, in doba našega pričakovanja, naših neizpolnenih želj razteza se tako dolgotrajno, kakor sv. Tomaža noč, ki je, kakor znano, najdaljša v letu.

Dozdeva se nam, in mnogo rodoljubov je z nami istega mnenja, kakor bi vse koncesije Kranjskeji imele glavni namen, odvrniti našo pozornost od slovenskega Štajerja in od Koroške, od koder nam dan na dan prihajajo samo tožni, nepovoljni glasovi, kjer se bore naši bratje v nejednakem boji za svojo ravnopravnost, za svoj obstanek.

Jako ustregli so nam zaradi tega naši gospodje državni poslanci, sproživši interpelacijo do naučnega ministra, nam uže dolgo predsedajočega barona Konrada, o nastavljanji slovenščine nezmožnih učiteljev v Koroški. Prišla je namreč v modo pri raznih šolskih oblastih jako čudna praksa, da se ne jemlje več ozir na jezikovno zmožnost prosilcev za izpraznene in razpisane učiteljske službe, in da se na čisto slovenskih krajih in v selih, kjer je nad 90 % slovenskega prebivalstva, imenujejo učitelji, ki slovenščine malo ali prav nič ne znajo, kateri se imenujejo le za tega delj, ker obetajo biti pijonirji germanizacije.

Omenjena interpelacija nam je tedaj prav dobro došla, a žal nam je bilo, da se nij pomnožila še za jedno točko, še za jeden in to tudi jako važen odstavek.

Na slovenskem Štajerskem, nič manj pa tudi na Koroškem, dovolila sta si namreč dotična deželna šolska sveta, — ki sta oba par excellence velikomemška — ljudskim učiteljem nasproti take korake, ki se ne dajo zakonito opravičevati in pri katerih vsacega le količkaj pozornega opazovalca obhaja

misel, da je šolska oblast vzela v roko zavratno bodalce strankarske politike. Kar se je godilo v Ptuj in kar se godi v Koroški, je političnemu preganjanju tako podobno, kakor krajcar krajcarju. Učitelji, ki so na sumu, da so narodnjaki, da celo učitelji, po rodu in po prepričanju Nemci, ki se pa ne hoté izneveriti po vesoljnem svetu veljavnim pedagogičnim načelom, da je vspešen pouk mladine možen jedino in izključno le v materinem jeziku in kateri so toliko značajni, temu svojemu prepričanju dati javni izraz — predstavljajo se kar na vrat na nos, kakor bi pihnil s kraja v kraj. Ne pomagajo jim niti ugovori krajnih šolskih svetov niti lastni rekursi; dekret deželnega šolskega sveta postal je „inappellabel“, pokoriti se mu treba brezpogojno, kajti kdor je zapal nemilosti jednega teh graških mogotcev, ne najde nikjer več poslušnih ušes, tak učitelj je v besede srednjeveškem pomenu „vogelfrei“.

Krajni šolski svet smatra se, kjer je po svojej večini naroden, nepotrebnim, liki peto kolo pri vozu, naj še tako protestuje proti upeljavi nemščine, proti nezakonitemu postopanju, vse je zaman; naposled obvelja le samovolja in strankarska strast mogotcev v Gradci. Kjer pa je krajni šolski svet protinaroden, preobračati sme vsakovrstne politične kozolce in učitelji naj ravnajo kolikor jim ljubo in drago v protislovji z učnim načrtom, gotovi so, da je obsije in obseva jarko solnce milosti in laskave naklonjenosti tiste gospode, katerej kaj tacega godi.

Te razmere pač niso take, da bi utrjevale pravni čut niti v učiteljstvu niti v prebivalstvu, in gotovo z nami vred vsak učitelj brez razločka, naj je slovenske ali nemške narodnosti, goreče želi, da bi se z učitelji ne ravnalo več tako odurno, da bi je ne predstavljali kar meni nič tebi nič, brez vsacega razloga in je, akoravno niso zakrivili niti betvice, iz golih političnih strankarskih nagibov kaznovali s stroški preselitve in potem v uradnih listih oholo in škodoželjno vriskali: „Schon wieder einen kalt gestellt!“

Se je li učitelj kaj zagrešil, postopalo naj bi se proti njemu potem disciplinarne preiskave. A v

dosedanjih jednacih slučajih opazovali smo vsikdar, da so se dotični učitelji brez kake iztrage — ker sploh ničesa zakrivili niso — proti volji krajnih in deloma tudi okrajnih šolskih svetov premeščevali kar „par ordre du Mufti“, kakor bi na pr. vsemožni zakupnik užitnine pošiljal svoje „dacarje“ križem svet. Tako početje obsojal bode vsak razumnik, ker nij dostojno, temveč žaljivo za učiteljski stan, ker nij niti zakonito, ampak naravnost protipostavno in tendenciozno, in ker mu je jedini smoter: germanizacija. Iz teh ozirov moramo z vsemi silami in pri vsakej priliki preprečevati tako postopanje in z vsemi postavnimi sredstvi staviti se v bran.

Naši gospodje poslanci bodo sigurno ravnali v smislu in v duhu vseh svojih volilcev, ako tudi v tej zadevi povzdignejo svoj veljavni glas. Gradiva oziroma posamičnih slučajev je v obilici na razpolaganje, za katero pa iz znanih vzrokov v časnikarskem članku nij tako varnega mesta, kakor pa v zbornici poslancev.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 20. decembra.

Povodom odmora v delovanji državne zbornice prinaša „Wiener Abendpost“ državnim poslancem ta epilog: „Zbornica državnih poslancev imela je danes svojo zadnjo sejo v tem letu. V tem kratkem času svojega zasedanja obravnala je ona razen obširne obrtne novele tudi predlogo o dovoljenem pobiranju davkov v prvi četrti 1883. l.; postavila o podaljšanju ugodnostij za lokalne železnice; vladino predlogo, zadevajočo povišanje kredita za gradbo arlske železnice; postavni načrt o vojaškem naboru za l. 1883; načrte postav o izjemnem stanju v južnej Dalmaciji in še mnogo manjših zadev. To je delovanje, ki zasluži tem pravičnejše priznanje, ker so mej skupnimi sejami zbornice tudi posamezni odseki obdržavali svoja posvetovanja.“

Fakcijska opozicija hotela je zopet jedenkrat igrati ulogo najudanejšje opozicije, ker se je, kakor poročajo njeni organi, razpravljala misel o nasvetu, da se izvoli deputacija, ki naj izrazi cesarju povodom Habsburške slavnosti voščila zbornice. Desnica se ve da je

LISTEK.

O slovenskem izgovarjanji,

odgovarja g. X-u, „Slovenski Narod“ št. 284.,
Anton Trstenjak.

In če pojde tako, nas bo tako daleč ta kolobarja perpravila, da ne bomo zadnji znali — kranjskiga. — Vsaki narod, kadar se začne nekoliko otesavati, začne to per svoji domači besedi, da jo očedi. Ako tedaj tudi mi tako storimo, ktiri pametni Kranjci bo mar nje delal? Tega braniti se pravi Kranjci v nič tlačiti in pot jim do več vuma zaperati. Mene tega Bog vari!

M. Ravnikar.

Gospod X. poudarja v svojem dopisu (za katerega smo mu jako hvaležni), da mu ne ugaja „izgovarjanje glagolov“, kakor ga izgovarjajo udje „Dramatičnega društva.“ G. X. zagovarja neko tra-

dicijo izgovarjanja in sicer tako: „Doslej se je namreč na odru tako izgovarjalo, kakor se piše....“ „Tudi je v poslednjih desetih letih sploh mej izobraženimi Slovenci prišlo v navado pravilo, da se imajo besede izgovarjati tako, kakor se pišejo.“ To načelo zagovarja g. X. zaradi vzrokov, katere je našel v dopisu in je zapisal še te besede: „Sicer se nam pa izgovarjanje „šev, rekev, videv, popravi, rani, brojiv“ zdi biti (!) popolnem neopravičeno ker nenaravno, kajti nikjer se te besede tako ne izgovarjajo; mej tem ko se l na mnogih krajih naše domovine, posebno pa po celem hrvatskem Zagorji — kjer stanujejo po jeziku Slovenci — polno in čisto izgovarja.“

Ker se ne strinjam s temi nazori, namenil sem se pojasniti stvar, zakaj sem uvel drugačno izgovarjanje v „Dramatičnej šoli“.

Da se ne moremo zjediniti v izgovarjanji, je vzrok naš pravopis, kateri je osnovan na etimolo-

giji, ne pa, kar bi moralo biti, na fizijologiji, na fonetiki. Ne čudimo se, da nam naši predniki niso podali fonetičnega pravopisa, kajti tacega nam niso mogli dati, ker še niso poznali imenitosti glasoslovja. Toda da so vsi slovenski slovničarji izgovarjali, kakor so govorili, o tem nij moči dvomiti, saj nas uče v slovnica o izgovarjanji in pravopisu: da drugače pišejo, nego izgovarjajo.

Še le komparativna filologija, še le slavistika nam je pojasnila imenitnost glasoslovja, torej posamičnih glasov, kateri so bitni značaj vsacemu jeziku. To je tedaj nova znanstvena pridobitev, kateri je namen: uvesti v pravopis fonetiko, katero so res uže uveli v svoj pravopis Srbi in Hrvati (Jugoslav. akad. znan. in umet.) To velja o pravopisu, a kar se dostaje izgovarjanja, nij še šinila v glavo misel jezikoslovcem, kateri uvažujejo samo pravi organizem, da bi uvajali v jezik neorganske atome. Po takem bi morala biti tista fonetika, katera je res v jeziku, tudi v slovenskem pravopisu, ker je najzvestejša

temu pritrdila, samo je želela, da naj se predsedstvu in ne posebnej deputaciji naloži ta posel. Proti temu pa se je od strani levice poudarjalo, da se gre tukaj za 600letnico nemških kronovin, predsedstvo zbornice pa obstoji iz jednega Poljaka, jednega Čeha in jednega Slovenca (!), tako bi tedaj nemški narod pri voščilnej deputaciji še zastopan ne bil. Mej dolgim dotičnim obravnavanjem je levica čisto pozabila na svoj nasvet; menda je slutila, da bi v merodajnih krogih slabo učinkovalo, če bi opozicija celo tak slovesen povod upotrebila v razžaljenje nemških narodov. — Dobro pa, da nam sedaj Nemci povedo, da je baron Gödel pravi Slovenec, (naravno tudi grof Hohenwart) včasih so ju imenovali le „Gefälligkeit Slovenen!“

Včeraj vršila se je instalacija rektorja česke univerze dr. Tomeka po namestniku baronu Krausu vseskozi dostojno in mirno. V soboto predale so se vseučiliščne blagajnice v navzočnosti zadnjega rektorja združene univerze dr. Schindlerja, ter obeh novih rektorjev Heringa in Tomeka. Denarno stanje se je protokoliralo in na to se vzajemno zaprli vsi ustanovni zakladi, o kojih upravi in porabi se še nij določilo. Rektorja in vladini poverjenik prevzeli so vsaki po jeden ključ. Knjige blagajniške so pri česke univerzi. —

Vnanje države.

Spomenik srbskega kneza Mihajla odkril se je v ponedeljek z veliko svečanostjo. Naučni minister Novaković imel je slavnostni govor, po katerem se je mej 101 strelom topov vzdignila zavesa izpred spomenika. V spremstvu kraljevem bil je tudi grof Hunyady, kojega je vse prijazno pozdravljalo. — Budget, katerega je predložil finančni minister, kaže nekaj malega predobitka. Iz celokupne potrebščine 34.777.517 frankov odpade na vsakoletno odplačilo državnega dolga in agrarnega zajema 7.911.000 frankov. Vojno ministerstvo zahteva 10.625.000 frankov, pri kojih je 1.6 milijonov nadizdatka. Na druga ministerstva se razdele potrebščine tako-le: za notranje 4.8 milijonov; za uk in bogočastje 2.7 milijonov; za pravosodje 1.9 milijonov; za finance 1.2 milijonov; za zgradbe 2.2 milijonov in za vnanje zadeve 665.000 frankov.

V ruskem ministerstvu vnanjih zadev pripisuje se bodočemu obisku Giersa pri Kalno-ky-ji večji praktični pomen, kakor onemu pri Bismarcku. Od tega sestanka pričakujejo Rusi odločne podatke glede podonavskega vprašanja, posebej pa še naprave, s katerimi naj bi se zabranilo tihotapstvo. — „Mémorial Diplomatique“ poroča, da je Rusija pri angleškem kabinetu in pri Porti vnovič potegnila se za to, da se reforme, ki so se dovolile za Armenijo, neutegoma v roke vzemó. — „Kölnische Zeitung“ prinesla je zadnji čas več izjav o Rusiji, o katerih se sedaj po časnikih pridno ugiblje. Domneva se, da se je članek o oboroženji Rusije zato poslal mej svet, da ima Nemčija pripraven povod záse zahtevati večjo svoto za vojaške priprave in uterjenja. „Post“ celo pravi o tem uterjenji nemškega sveta ob ruskej meji, da je treba to vprašanje skrbno preiskavati, da se ogne nevarnostim ali pa tudi zabranijo nepotrebni stroški. S temi nemškimi vojaškimi namerami pa se ne da lahko v zvezo staviti izjava o avstrijsko-nemške vzajemnosti. Za to se pa iščejo drugi uroki. Ugiblje se, da so ti člani v zvezi z ustopom Derby-ja v angleški kabinet, da se z avstrijsko-nemško zvezo nekoliko ohladé vesele nádejé, katere bi utegnili staviti Francozje in Rusi na to premembo v britanskej vladi.

Dopisi.

Iz Kranja 18. decembra. [Izv. dop.] — Potujoč te dni po okolici gorenjske lepe stolice po kupčijskih opravkih, imel sem čestokrat priliko opazovati, da naš gorenjski kmet, kadar pride v denarno stisko, zaman išče hitre in cene denarne pomoči na kratek čas, n. pr. na šest mesecev ali za jedno leto. Čim dalje gre, tem dalje mu kažejo in naposled odpro se mu na stežaj le oderuška vrata. Za vsakdanji kratki kredit nij zavoda, ki bi ubogemu kmetu, in sicer tacemu, ki ima še kaj živine v hlevu in kaj žita v kašči, ki je še popolnem sposoben za kredit, proti varnemu poroštvu hitro in gotovo segel pod pazduho. In vender bi baš v Kranji bil jako ugoden kraj za posojilnico, ravno tako pa tudi v Kamniku. Povsod bilo bi mnogo prometa in gospodje, ki bi se tacega podjetja lotili, zagotovili bi si hvaležnost in upliv po vsem Gorenjskem. Gmotno vprašanje je tako, ki se ne da odpraviti od naših duri, neprestano trka in kliče in prosi, da se ozremo nanj, da je vzamemo v roke in z malim trudom z neznatnim naporom a vender z resno voljo svojim sorojakom v korist — rešimo. Če bi te moje kratke besede našle v merodajnih krogih le nekoliko odmeva in imele le nekoliko vspeha, se bode njih opravičenost v kratkem doglala in gorenjska stran bode v kratkem vredno zastopana v vrsti onih krajev po Slovenskem, ki so si uže osnovali svoje denarne zavode in posojilnice in ki tako blagodejno uplivajo kolikor na kmetijski, toliko tudi na obrtniški in celo na trgovski stan.

Domače stvari.

— (Železnica Kamnik-Ljubljana.) Danes zjutraj ob 9. uri odšla je pod vodstvom c. kr. deželne vlade svetnika pl. Fladung-a komisija iz Ljubljane, da pregleda namerovano progo vicinalne železnice Kamnik-Ljubljana.

— (V prid deškega zavetišča „Collegium Marianum“) bode ondi v petek 22. grudnia o 5^{1/2} uri popoldne predstava božičnega oratorija (slovenski) po besedah sv. pisma za solo in mešani zbor s 6 živimi podobami. Skladba Henrik Müller-jeva. Spored: I. Hrepenenje po Zveličarji. II. Ave Marija. III. Rojstvo Kristovo. IV. Pastirci pri jaslicah. V. Sveti trije kralji. VI. Božična radost. Cena prostorom za sedeti 50 kr., za stati 20 kr., tekst 5 kr. Vstopne liste razprodajata samo gospoda F. Souvan in C. Karinger. Samospeve prevzel je iz prijaznosti g. Razinger.

— (Ljubljansko prostovoljno gasilno društvo) ima svojo Božičnico v torek 26. t. m. v salonu kazinske restavracije, h kateri vabi svoje ude in prijatelje. Začetek je ob 6. uri popoldne in obdaré se najprej otroci udov.

— (Čitalnica v Kranji) ima v nedeljo 24. t. m. svoj redni občni zbor, kjer se bode poročevalo o društvenem delovanji ter se volilo novo predsedstvo. K obilnej udeležbi uljudno vabi odbor.

— (Občni zbor borovniškega bralnega društva) dne 17. t. m. izvolil je sledeče gospode: Ivan Majaron, predsednik, Franjo Pappalar, podpredsednik, Josip Keržič, blagajnik in Hinko Podkrajšek, tajnik.

— (Čitalnice Postojinske občni zbor) bode dne 25. t. m. popoldne ob 2. uri v društvenih prostorih. Spored: a) Nagovor društvenega predsednika, b) poročilo tajnikovo, c) poročilo blagajnikovo, d) prečitane prenašene in k spremembi predlaganih društvenih pravil, e) volitev predsednika in odbora, f) posamezni predlogi. Da se tega zbora vsi društveniki udeležijo, prosi prav uljudno Odbor.

— (Vranska narodna Čitalnica) napravi dné 26. debembra 1882 ob 7. uri zvečer tombolo. Uljudno vabi k tej veselici odbor.

— (Iz Ptujja) se nam piše 19. t. m.: Včeraj popoldne umrl je od mrtvouda zadet tu v pokoji živeči nadučitelj Jakob Valenko. Upokojeni bil je dober učitelj in tudi iskren Slovenec in nikdar kruhoborec. K zadnji volitvi za državni zbor šel je po bergljah tako, da je težko dospel do volilne hiše in oddal glas — kakor vedno — od narodne stranke priporočenemu kandidatu. Upokojeni kolega bodi vzgled našim učiteljem glede značajnosti in vztrajnosti.

— („Ne boš Jaka!“) Pod tem naslovom piše nam prijatelj našega lista iz Ljubljane: Nekje na Slovenskem — ime kraja nij najvažnejša stvar v tej povesti — živela je vdova, ki nij imela nič otrok, pač pa je bila blagoslovljena na letih in na cvenkajočem imetku, katerega so ljudje, ki so razmere poznali, cenili na več tisoč. Tako vdovo brez otrok pa z veliko denarja brezkončno ljubi vsa sorodbina, češ, saj jo bode kmalu konec, in potem se bodedo smejali mi — dediči. Zlasti jeden sorodnikov je na to vdovo, oziroma njeno smrt, zidal zlate gradove. Kdo bi tedaj popisal njegovo jezo in nevoljo, ko začuje, da se postarna teta zopet moži in da bode vzela nekega daleč stanujočega vdovca, ki ima 4 žive otroke in le malo premoženje. Hoteč to preprečiti, začel je razne spletke in delal ovire, a ko vse nič ne pomaga, piše dva pisma: jednega v imenu tete-neveste ženinu, drugega v imenu ženina pa nevesti, v obeh pa je bilo čitati, da iz vsega nij nič. Mož misli, da je sedaj vse razdrto. A ženin, bistra glava, si hitro domisli, da mu kdo nepoklican vodo kali in hajdi hitro k nevesti, s katero sta se hitro poravnala in spoznavši, da je hudobni ljudje hočejo spraviti narazen, ženitev sklenila kakor hitro mogoče. In res vzela sta se, na veliko žalost sorodnikov, zlasti pa onega, ki je pisal omenjeni pismi in kateremu je dedšina, katero je uže menil imeti v svojem žepu, splavala po vodi, iz katere je nikoli več ne bode.

— (Iz Podgrada v Istri) piše se nam v 19. dan t. m. Danes zjutraj ob 10. uri 15. min. čutili smo tu precej močan potres. Streslo se je 2krat, v drugič brzo za prvim suncem.

podoba pravega značaja slovenskega jezika. Zategadelj je čisto naravno to načelo: kakor govoriš, tako tudi izgovarjaj besede. To je tako naravno, da je škoda vsake besede o tem predmetu in da se vestni opazovalec življenja narodnega jezika mora čuditi možu, kateri nekako površno zasleduje notranje življenje jezikovo, življenje samoglasnikov in soglasnikov, da ne priznaje vednostnih resnic. Jaz tedaj zagovarjam fonetično načelo, ker sem stanovitno prepričan, da je treba besede tako izgovarjati, kakor prihajajo iz ust naroda, kateri jih čisto govori.

Ako bi mi res tako izgovarjali, kakor pišemo, zatajili bi v izgovarjanji glasoslovje slovensko, katero je podloga jeziku, ker nam podaja zakone, po katerih se razvija jezik.

Po sedanjem pravopisu sklepati, moramo priznati, da nam zakriva vsaj v pisnem jeziku mnogo značaja slovenskega jezika.

Slovenski slovničarji, vzemimo za vzgled samo

Metelka, nijso se kar tako odločili za stari pravopis. Metelko je videl, da ne zadostuje slovenski pravopis, zato se je opravičil v slovnicu in je dejal: „— und doch nichts aufzunehmen mich bestrebt, was sich nicht in unserer Volkssprache . . . bewährt.“ In na str. 8.: „Der Aussprache zu Folge würde man hier obrát, mrás, móš, ishaja, raspne etc. schreiben, und dadurch Leseregeln ersparen.“ To bi bila prava fonetika, in Metelko se je poprijel vender etimologije zaradi — tujcev. Po takem sem jaz za naravno, fonetično izgovarjanje, in ne predlagam, da bi pisali fonetično, dasi sem vnet za njo, in bi precej tako pisal, ako bi mogel tudi druge pridobiti za isto stvar.

Polagoma krči si pot fonetični pravopis; toda da ljudje morajo tako izgovarjati besede, kakor govoré, zlasti samoglasnike, je tako naravno ali tudi potrebno; saj smo doživeli v najnovejšem času, da so se odlični pisatelji slovenski jeli potegovati za samoglasnike, ko so jih nekateri pisatelji izpodrivali

iz pisave, kajti ravno samoglasniki utisnejo jeziku pravo lepoto; se ve da preveč ne sme tudi njih biti: mej samoglasniki in soglasniki v jeziku mora vladati jednak o razmerje.

Pomislimo samo, kake neprilike dela Angležem njih pravopis. Zategadelj so sklenili pisati po načelu: piši, kakor govoriš. Ali bi bilo moči kaj tacega doseči? Kako zahtevati, naj bi Angleži, kateri pišejo zgodovinski pravopis, kar mahoma ga zavrgli in naj bi pisali tako, kakor govore, naj bi pisali fonetično? Nij dolgo tega, da se je osnovalo društvo „Spelling-Reform-Society“ v Londonu, katero izdaje dva lista na Angleškem jednega pa v Ameriki s fonetično pisavo, katera se je razširila bliskoma. Društvo izdaje tudi šolske knjige s fonetičnim pravopisom, iz katerih se uče učenci z najboljšim uspehom. Novi pravopis je bil predložen naučnemu ministru; sam Gladstone je za novo ortografijo, kakor tudi Maks Müller v Oksfordu in vladika Thirwall; in tako je upati, da bo novi nauk obrodil obilo sadu. Jezikoslovci se sicer še nijso

— (Otroka spekli) so pretekli teden v Rovski fari pri Brdu. Novorojeno dete položili so namreč na plenice in vse vkupe položivši na peč, usedli se k mizi, kjer so se možakarji kreptali ali z vinom ali s palenko, česar nam naš poročevalec nij vedel povedati natanjko. Ko se pozneje jeden teh možakarjev vleže na klop, vzame ubogemu črviču plenice, devši si je pod vzglavje in kmalu zasmrči. Neka ženska, ne vedoč, da leži otrok na peči, zakuri potem in nesreča je nanesla, da se je dete preobrnilo proti peči in v resnici popolnem speklo — in da nihče v hiši tega zapazil nij, kar je tem bolj čudno, ker je vendar misliti, da je otrok kričal, in da bi pozneje ljudem moral naznanjati nos, da se nekaj smodi. Taka brezprimerna zanikernost je pač kaznjiva.

— (Pasja udanost in zvestoba.) Iz Gradca se nam piše: Gospa mnogim Slovencem znana gostilničarja F. Eksel-na v Gradci (Sackstrasse 18) je vsled plučne bolezni meseca junija t. l. popeljala se k svojej omoženej sestri v Zagreb, češ, da bi jej zrak zagrebške okolice olajšal bolezen, in vzela soboj tudi svojega pazljivega „Flokera“. Ker je pa bolezen postajala vedno hujša in je ona uže čutila, da ne bode več videla Gradca, poslala je — bilo je to meseca avgusta, ravno štiri dni pred smrtjo — zvestega „Flokera“ svojemu možu v Gradec. Vsa klaverna in otožna je reva tukaj iskala dolgo časa svojo skrbno gospodinjino in pričakovala je od vseh strani. Ker je pa le od nikoder nij bilo, potegne jo nekega dne od doma in gre jo iskat. In res predzadnjo nedeljo t. j. 3. decembra prisope reva vsa spehana in umazana brez ovratnika v Zagreb in laja pa krasplje po durih pri Ekselnovem svaku, nadeja se, da najde zopet svojo ljubljeno rednico. Čudom se je vse zavzelo nepričakovanega a dobro znanega gosta. Gostilničar Eksel zvé 7. t. m. po pismu svojega svaka v Zagrebu, da je njegov „Flokera“ na Hrvatskem in naroči, naj mu ga pošljejo v Gradec nazaj. Ko se uboga revica povrne zopet domov, uživala bode gotovo pri svojem gospodarji zaslužen plačilo za svojo udanost in zvestobo do soproge njegove.

Telegrama „Slovenskemu Narodu“:

Monakovo 20. decembra. Dunajski brzovlak povozil je danes zjutraj v bavarskej postaji Haar zadnje vagone tovrnega vlaka, ki je ravno peljal se v kolodvor. Nihče ranjen, več tovornih vagonov močno poškodovanih.

Pariz 19. decembra. Vznemirjajoče vesti o stanju Gambette se dementirajo. Gombetta imel je lahko, nikakor nevarno vnetje črev, vsled katerega potrebuje za nekaj dni strogo dijeta in mir.

O statistiki Ogerske.

(Konec.)

Plodovitost Nemcev je znana, zato smemo njih število v Ogerskej računati na 2 milijona proti oficijelnim 1,821.000. Ko bi ponehala magjarska he-

zjedini v vseh točkah, česar tudi nij moči doseči mahoma, vendar se bode ukoreninil novi pravopis, ako ga tudi siloma pobijajo in izpodkopavajo nekateri nemški filologi.

Tako je vsaj praktično potrjeno in uvedeno fonetično načelo: angleški fonetični pravopis je identen z angleškim izgovarjanjem; takisto srbski jezik. Fonetično izgovarjanje in pravopis pospešujeta naravno življenje jezikovo, kakor je na pr. v razvoju prostega narodnega jezika vse naravno, fonetično. Fonetično izgovarjanje je najpopolniji in najnaravniši izraz jezika. Toda pri nas fonetično pisati je podjetje, katero potrebuje skupnega delovanja in skupnega znanstvenega jedinstva.

Jaz sem samo naglasil fonetično načelo. Pečati pa se s fonetiko ne morem v vsem obsegu sedaj, ker mi je odgovarjati na gospoda X-a trditve. Po takem je moj odgovor omejen.

(Konec prih.)

gemonija, pomnožili bi se Nemci celo nad 2 milijona, kakor nekaj pod Bachom, marsikateri Keleti postal bi zopet Klette, kakor so se Košutovi Fehéri po 1849. l. prelevili v Weisse itd.

Tudi Slovakov bi po samem magjarskem računu moralo biti dva milijona, ker je tudi njihova rodovitost velika. Slovakov se sicer šteje 2½ do 3 milijone.

Rumunke so velike rodovitnosti, energije in vztrajnosti, na škodo drugih narodnostij; kajti če jedna sama Rumunka pride v magjarsko, hrvatsko ali srbsko hišo, hitro se porumuni vsa hiša njej na ljubo, ali zaradi nje. To je sploh znano in od vseh priznано. Vsled tega je dandanes v Ogerskej gotovo več nego dva in pol milijona Rumunov, vsekako pa v 10 letih za 30.000 več. Kakor nemagjarski statistiki broje 2½ milijona Slovakov, Slovaki pa se sami računijo na 3 milijone, tako je gotovo tudi Rumunov blizu 3 milijone v Ogerskej.

Hrvatje in Srbi so jedini narod v Ogerskej, katerega je Keleti pomnožil za 132—133.000 v desetih letih. A tudi ta račun še nij pravilen, kajti obeh bode gotovo 700—800.000.

Rusinov bilo je 1870. l. 470.000, a deset let pozneje 342.000, ali za 128.000 manj. Ker so se vsled svoje izredne plodovitosti v 10 letih pomnožili vsaj za 30.000, moralo bi jih biti danes vsaj pol milijona.

Drugih narodnostij je po Klette-Keletiji 203.000. Znamenito je to, da magjarska statistika ne pozna niti židovske narodnosti, niti ciganske. Židov je dobrega pol milijona, ciganov pa 150—200.000, a vrhu tega bilo je l. 1870 še 26.000 Bulgarov in Slovencev je gotovo tudi vsaj toliko, celo po magjarskem računu. Oba ta slovanska plemena štejeta gotovo nad 50.000 duš.

Potem je gotovo v vsej Ogerskej okoli 3,500.000 Slovanov in bi se morala magjarska statistična razkazila popraviti, in po tem popravku dobili bi naslednji rezultat:

1. Hrvatov in Srbov	7—800.000
proti 650.000 po magjarskem računu.	
2. Bulgarov in Slovencev	60.000
3. Rusinov	530.000
proti 470.000 (brez otrok)	
4. Slovakov	2,200.000
proti 1,817.000.	
5. Rumunov	2,550.000
proti 2,470.000.	
6. Nemcev	2,050.000
proti 1,821.000.	
7. Židov	500.000
8. Ciganov	150.000
tedaj Nemagjarov	8,740.000

Za Magjare ostaje tedaj 4,990.000 ali v okroglem številu pet milijonov; tedaj jih je tretjina vsega prebivalstva, 31—34%.

Če Magjari pišejo, da jih je šest, ali celo nad sedem milijonov, je to fikcija ali umetni račun, ob enem pa tolažilo nasproti drugim narodnostim, ki se odlikujejo po večji plodovitosti in naraščajo leto za letom, naj si bode vojna, kolera ali kaka druga bolezen ali ne. Slovansko morje obdaja magjarski otok ter ga bode prej ali slej zalilo in to tem gotoveje, ker je po računih samih magjarskih akademikov Arpadovega rodu vsako leto za 100.000 manj.

Razne vesti.

* (Fotografirana eksplozija.) Iz Novega Yorka se poroča: Pred kratkim fotografovali so tukajšnji inženirji eksplozijo ladije, ki je bila zavezila na skalovje in katero so razstrelili z dinamitom, da bi se pri tem opazovalo mej drugim, kako dolgo traja taka eksplozija. Rezultat bil je izredno zanimljiv. Šest fotografičnih strojev (moment-aparate) bilo je pri redu in trenutke eksplozije in njena trajnost določevale so se po posebnem „chronographu“. Prva slika, 1/10 sekunde po vnetji dinamita, kazala je ladijo razpočeno in mogočen curek vode 70 čevljev visok; druga 1/5 sekunde po eksploziji kazala je vodo 160 čevljev visoko; tretja fotografija 2/3 sekunde pozneje predstavlja vodo v pravej visokosti. Namreč 180 čevljev visoko in razpršeni odlomki ladije vidijo se v vzdubu; četrta slika 3/3 sekunde po

eksploziji kaže vodo, padajočo nazaj v morje, morsko gladino pa pokrito z raznimi odlomki; na petej fotografiji 4/3 sekunde po eksploziji pa se je videlo, da je uže vse končano.

* (Kako se snubi) v daljnji zapadni Ameriki, kaže naslednje pismo, katero je dobil poveljnik prvega polka v „Fort Lincoln“ od neke žene, ki ima v obliži Mandausa svoje posestvo: „Častiti gospod! Moj mož je, kakor Vam je morebiti uže znano, mrtev. Pokopala sem ga v četrtek. Zdaj sem samica z velikim posestvom in z Indijanci okrog in okrog. Ne bojim se sicer teh rudečih vragov, a dela imam več, nego ga more dogotoviti ženska sama. Če imate tedaj kakega korporala, ki je doslužil, ali makar prostaka, če je le dober človek, prosila bi Vas, da mi naznanite. Če je stanovit en možak, ki ljubi delo in si želi lastnega ognjišča, vzamem ga za moža, kakor hitro izprevidiva, da bodeva drug z drugim izhajala. To je gotovo srečna prilika za vsakega moža. Prosim odgovora.“ — Dozdeva se nam, da je ta odločna dama vedoma pozabila povedati svojo starost.

Naznanilo gg. deležnikom društva „Narodni dom“.

Vsled sklepa upravnega odbora z dné 17. t. m. bodo se s 1. januarjem 1883. začele gg. deležnikom izplačevati v §. 4. društvenih pravil določene obresti, ki se bodo računile od 1. dne tistega meseca, ki je sledil na uplačilo deleža ali njegovega obroka.

Podpisani upravni odbor pozivlja tedaj vse gg. deležnike, ki so svoje deleže popolnoma ali le deloma uplačali, da se blagovolijo pri društvenem blagajniku gospodu dru. Josipu Stare-tu, hišnem posestniku na Marije Terezije cesti št. 5, za izplačilo omenjenih obresti oglasiti.

V Ljubljani, dné 19. decembra 1882.

V imenu upravnega odbora:

Ivan Hribar,
tajnik.

Dr. Alfonz Moschè,
predsednik.

Vabilo na naročbo.

Gg. naročnike, katerim koncem leta poteče naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponové, ako hoté list dobivati redno v roke, ker „Slovenski Narod“ pošiljamo samo onim, ki naročnino naprej plačajo.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za vse leto	13 gld. — kr.
„ pol leta	6 „ 50 „
„ četrta leta	3 „ 30 „
„ jeden mesec	1 „ 10 „

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrta leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Za vse leto	16 gld. — kr.
„ pol leta	8 „ — „
„ četrta leta	4 „ — „
„ jeden mesec	1 „ 40 „

Upravništvo „Slov. Naroda“.

Umrli so v Ljubljani:

19. decembra: Jurij Košmerl, upokojeni župnik, 91 let, Kravja Dolina št. 11, za starostjo.
20. decembra: Janez Kvas, čevljarjev sin, 10 dni, Kolezijska cesta št. 4, za slabostjo.

Dunajska borza

dné 20. decembra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Papirna renta	75 gld. 70 kr.
Srebrna renta	76 „ 50 „
Zlata renta	94 „ 65 „
5% marcna renta	89 „ 95 „
Akcije narodne banke	827 „ — „
Kreditne akcije	279 „ 50 „
London	119 „ 25 „
Srebro	— „ — „
Napol.	9 „ 48 „
C. kr. cekini	5 „ 65 „
Nemške marke	58 „ 60 „
4% državne srečke iz l. 1854	117 „ — „
Državne srečke iz l. 1864	100 „ 166 „
4% avstr. zlata renta, davka prosta	94 „ 60 „
Ogrska zlata renta 6%	118 „ 25 „
„ „ 4%	84 „ 45 „
„ papirna renta 5%	83 „ 75 „
5% štajerske zemljišč. odvez. oblig.	103 „ — „
Dunava reg. srečke 5%	100 gld. 113 „ 50 „
Zemlj. obč. avstr. 4½% zlati zast. listi	119 „ — „
Prior. oblig. Elizabetine zapad. železnice	— „ 25 „
Prior. oblig. Ferdinandove sev. železnice	104 „ 75 „

Kreditne srečke	100 gld.	173	—
Rudolfove srečke	10	19	25
Akcije anglo-avstr. banke	120	113	50
Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.	209	75	—

Tržne cene v Ljubljani

dné 20. decembra t. l.

	gld.	kr.
Pšenica, hektoliter	7	47
Rež,	5	04
Ječmen	4	39
Oves,	2	93
Ajda,	4	23
Proso,	4	87
Koruz,	5	60
Leča	8	—
Grah	8	—
Fižol	9	—
Krompir, 100 kilogramov	2	77
Maslo, kilogram	—	96
Mast,	—	88
Špeh frišen	—	70
„povojen,	—	80
Surovo maslo,	—	90
Jajca, jedno	—	3
Mleko, liter	—	8
Goveje meso, kilogram	—	56
Teleče	—	48
Svinjsko	—	46
Koštrunovo	—	28
Kokoš	—	35
Golob	—	16
Seno, 100 kilogramov	3	3
Slama,	1	87
Drva trda, 4 kv. metre	7	—
„ mehka,	4	50

Vabilo na naročbo.

Preverjeni, da nam je ilustriran šaljiv list živa potreba in uvažuje razne, po odličnih rodoljubih ponavljane želje, začeli bomo počenši od novega leta 1883 izdajati zabavno-zbavljiv in šaljiv list

„ŠKRAT“,

ki bo izhajal za sedaj dvakrat na mesec in prinašal razen lepih, v Pragi izdelanih slik in kratkih šaljivih povestij raznovrstno zabavno gradivo, razpravljajoč vsakdanja politična in socijalna vprašanja v kolikor možno mikavnej obliki, ozirajoč se pri tem ne samo na Ljubljano, ampak na vse slovenske pokrajine. Za to podjetje zagotovilo nam je sicer že nekaj v Ljubljani bivajočih rodoljubov svojo duševno pripomoč, a da bo list dovolj mnogovrsten, obračamo se zaupno do vseh rodoljubov, katerim je pri naših sedanjih razmerah ostalo še kaj humora in dovtipa, da blagovoljno pomnože kolo naših sodelavcev.

Ker ima pa vsako podjetje tudi svojo gmotno stran, prosimo rodoljube, da nas z obilno naročbo podpirajo v našem, zlasti v začetku težavnem početju. (769—1)

Cena listu bo:

Za vse leto	3 gld. — kr.
„ pol leta	1 „ 50 „
„ četrt leta	— „ 80 „

Inserati vzprijemajo se za primerno ceno in naj se, kakor novi, pošiljajo upravništvu.

Uredništvo in upravništvo šaljivega lista

„ŠKRAT“,

v Ljubljani, v „Narodnej Tiskarni“.

Antirrheumon, pripravil G. Piccoli, lekar „pri angelji“ v Ljubljani, na Dunajski cesti. Najboljše zdravilo proti prehlajenju, kostibolju, hromoti delavnih čutnic, bolečinam v križi in v prsih, prehladnim bolečinam v glavi in v zobeh. Cena 1 steklenici 40 kr.

Mazilo zoper ozeblino, od dr. Marinelle-ja, izdeluje G. Piccoli, lekar „pri angelji“ v Ljubljani, na Dunajski cesti. To je najbolje zdravilo zoper ozeblino. Cena 80 kr. (697—8)

Gumi-Bonbons, uplivenjši kot vsak v prodaji, se nahajajoči bonbon, rabi se z najboljšim vspehom pri kašlju, hripavosti in kataralnosti dihalnih organov. V škatljicah à 10 kr.

!Za božična darila!

priporočam svoje lastne tovarniške izdelke, vse najfinejše pozlačene in pošiljam naznačeno blago vse s pravimi c. kr. cekini pozlačeno, da se ne dá ločiti od pravega zlata.

Urna verižica za gospode	3 gld. 50 kr.
Urna verižica za gospé	4 „ — „
Garnitura gum.b za gospode	1 „ 80 „
Garnitura gum.b za gospé	2 „ 20 „
Garnitura, obstoječa iz broše in 2 uhanov, najnovejše baže	3 „ 50 „
Narokvice za gospé	3 „ — „
Prstani od pravega 6karatnega zlata z diamanti iz Sumatre, neločljivo od pravih diamantov, po 5, 6, 7, 8, 9 in 10 gld. (Pri prstanih naj se s papirnatim trakom naznani obsežnost prsta.)	

Vse se pošilja s poštnim povzetjem. Ako se denar z nakaznico naprej pošlje — franco.

Garantuje se za pet let. (755—5)

GUSTAV SCHACK,

Eksp. na trgovina, v Pragi — Weinberge, Česko.
Koresponden. se: slovensko, nemško, francosko, angleško in ogersko.

Izdatelj in odgovorni urednik Makso Armič.

RAZGLAS

hranilnice in zastavljalnice ljubljanske.

Urad kranjske hranilnice bo zaradi sklepanja računov za II. semester 1882

od 1. do 15. januarja 1883.

in urad zastavljalnice

od 30. decembra 1882. do 15. januarja 1883.

zaprt.

Ravnateljstvo hranilnice in zastavljalnice

v Ljubljani, dné 11. decembra 1882.

(786—1)

TRŽAŠKA razstavina LOTERIJA.

1000 dobitkov
v vrednosti
gld. 213.550.

Loz 50 kr.

1000 dobitkov
v vrednosti
gld. 213.550.

1. glavni dobitek: v gotovem 50.000 gld. ali 8800 cekinov.
2. glavni dobitek: v gotovem 20.000 gld. ali 3500 cekinov.
3. glavni dobitek: v gotovem 10.000 gld. ali 1750 cekinov.
4. glavni dobitek: ovratnik in uhani z briljanti, vrednost 10.000 gld.

Štirje dobitki: Kinč od zlata z briljanti in biseri v vrednosti po 5000 gld.

Pet dobitkov: Različne stvari za kinč v vrednosti po 3000 gld.

987 dobitkov v vrednosti po 1000, 500, 300, 200, 100, 50 in 25 goldinarjev.

Srečkanje 5. januarja 1883.

Cena jednemu lozu 50 kr.

(783—4)

Naročila s pridjanimi 15 kr. za poštino naj se pošiljajo na

TRST, P. Grande 2. loterijski oddelek tržaške razstave TRST, P. Grande 2.

Kdor hoče loze razprodajati, obrne naj se takoj na predstoječo adresu.

Lozi dobivaje se v Ljubljani pri slavnej kranjskejši eskomptnej banki, pri J. C. Luckmannu, Edv. Mahru in Jan. Ev. Bučarjevih naslednikih.

Tuji:

19. decembra.

Pri Slonu: Condolini z Dunaja. — pl. Schmidt iz Maribora. — Prašnikar iz Kamnika.

Pri Mallé: Fischer z Dunaja. — Jurginger iz Gradca. — Goringner z Dunaja. — Fuchs iz Gornjih Gorican.

Velika izbér zlatih in srebrnih

žepnih ur

vsakeršnega izdelovanja. Ure z nihalom in viseče ure, francoske in ameriške vzbujevalce, celoletne ure, ure iz Švarcvalda, švicarske igralne stroje svirajoče 4 do 10 točk, z mandolino in brez nje, z ekspresivom na citre priporočila kot

primerna darila za Božič in Novo Leto

Josip Geba,

urar, v Slonovih ulicah šte. 11.

(789—2)

Ustanovljeno 1. 1847.

J. J. NAGLAS-ova tovarna za pohištvo

v Ljubljani,

Auerspergov trg št. 7 in Gospodske ulice (Knežji dvor),

sprejema kompletne oprave za balo, stanovanja in hotele od najbolj priproste do najfinejše izpeljave po najnižjih fabriških cenah z garancijo.

Ilustrovani cenilniki gratis.

(642—23)

Lastnina in tisk „Národne tiskarne“.